

5091-osios GUID

Tarptautinių institucijų
audito tvarka

INTOSAI gairės parengtos
Tarptautinės aukščiausiųjų audito
institucijų organizacijos (INTOSAI)
kaip INTOSAI profesinių nutarimų
sistemos dalis. Daugiau
informacijos galima rasti adresu
www.issai.org

INTOSAI

Iki IFPP dokumentas – šis dokumentas buvo parengtas iki
sukuriant INTOSAI profesinių nutarimų sistemą (IFPP)
2016 m., todėl formalia paskirtimi gali skirtis nuo naujausių
INTOSAI audito gairių.

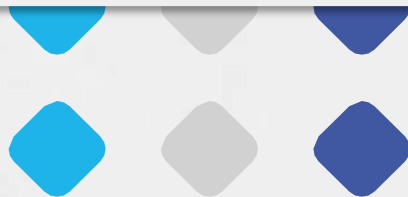
INTOSAI

INTOSAI 2019 m.

- 1) 2004 m. patvirtintas kaip INTOSAI dokumentas „Geriausios tarptautinių institucijų audito tvarkos principai“.
- 2) Įtrauktas į TAAIS sistemą kaip 5000-asis TAAIS.
- 3) 2016 m. peržiūrėtas turinys ir pervadintas INTOSAI GOV 9300 „Tarptautinių audito institucijų išorės audito principai“.
- 4) Sukūrus INTOSAI profesinių nutarimų sistemą (IFPP), dokumentas pervadintas 5091-osiomis GUID „Tarptautinių institucijų audito tvarka“ ir 2019 m. atlikti redakciniai pakeitimai.

5091-osios GUID yra skelbiamos visomis oficialiomis INTOSAI kalbomis: anglų, arabų, ispanų, prancūzų ir vokiečių.

TURINYS

1. ĮŽANGA	4
2. TARPTAUTINIŲ INSTITUCIJŲ IŠORĖS AUDITO PRINCIPAI	6
3. TARPTAUTINIŲ INSTITUCIJŲ IŠORĖS AUDITO TVARKOS PRINCIPŲ TAIKYMO GAIRĖS	7
1 PRINCIPAS	7
2 PRINCIPAS	8
3 PRINCIPAS	10
4 PRINCIPAS	11
5 PRINCIPAS	12
6 PRINCIPAS	13
4. ŽODYNAS	14

1) 1977 m. priimtoje INTOSAI Limos deklaracijoje teigiama:

- Tarptautinės ir viršnacionalinės organizacijos, kurių išlaidos padengiamos šalių narių įnašais, turi būti audituojamos nepriklausomų išorės auditorių tokia pat tvarka, kaip tai atliekama tam tikrose šalyse.
- Tokie auditai turi būti atliekami atsižvelgiant į atitinkamų organizacijų struktūrą ir uždavinius ir vykdomi pagal tuos pačius principus, kurie taikomi šalių narių aukščiausiosioms audito institucijoms.
- Siekiant užtikrinti tokių auditų nepriklausomumą, išorės audito institucijos nariai turi būti paskiriami daugiausiai iš aukščiausiųjų audito institucijų.

2) Šiame dokumente tarptautinė institucija buvo apibrėžta taip:

Tarptautinė institucija – tai organizacija, įsteigta sutartimi ar be sutarties, kurios narės yra dvi ar daugiau valstybių (arba vyriausybės agentūrų, arba valstybės finansuojamų įstaigų) ir kurios bendrus finansinius interesus prižiūri valdymo organas.

Tokios tarptautinės institucijos tikslas galėtų būti tarptautinis bendradarbiavimas sprendžiant ekonominio, techninio, socialinio, kultūrinio ar humanitarinio pobūdžio klausimus. Tai galėtų būti bendradarbiavimas valdymo, saugumo, finansų, mokslinių tyrimų, aplinkos srityse arba bendrų techninių, ekonominių, finansinių ar socialinių projektų įgyvendinimas.

3) Tarptautinės institucijos visų pirma finansuojamos viešosiomis lėšomis iš valstybių narių įnašų arba garantijų. Be to, kai kurios gauna finansavimą ir iš paramos teikėjų, kurie nebūtinai yra valstybės narės, pvz., privačių paramos teikėjų. Kai kurios gauna pajamų iš prekių ir paslaugų pardavimo. Aukščiausiosios audito institucijos (AAI) yra iš esmės suinteresuotos sudaryti sąlygas priežiūrai ir tvirtai tiki, kad geros, tinkamai organizuotos ir nepriklausomos audito sistemos

sudarys sąlygas atskaitomybei ir taip skatins tarptautinės institucijos skaidrumą ir gerą valdymą. Valdybai, tarybai ir (arba) valstybėms narėms gali būti pateiktas pagrįstas patikinimas, kad tarptautinės institucijos panaudojo turimas lėšas ir savo finansinius reikalus tvarkė laikydamosi patikimų finansinių principų ir atitinkamos teisinės sistemos.

- 4) Taigi INTOSAI mano, kad veiksmingas, profesionalus ir aukštos kokybės išorės auditas yra lemiamas veiksnys siekiant geresnio valdymo ir kad AAI, kaip INTOSAI narės, turi unikalias galimybes prisidėti prie šio tikslo įgyvendinimo. Todėl INTOSAI kartu su savo narėmis jau daugelį metų skatina audito tvarką, pagal kurią institucijos raginamos naudotis INTOSAI bendruomenės narių teikiamomis išorės audito paslaugomis, pripažįstant AAI patirtį ir nepriklausomumą, atliekant viešųjų lėšų finansų, atitikties ir veiklos auditus.
- 5) Šiame dokumente pateikiamos gairės tarptautinėms institucijoms dėl išorės audito tvarkos. Istoriskai šis dokumentas buvo pavadintas „Geriausios tarptautinių institucijų audito tvarkos principai“ (paskelbtas 2004 m.) ir buvo klasifikuojamas kaip 5000-asis TAAIS ir INTOSAI GOV 9300. 2016 m. sukūrus IFPP, dokumentas buvo pervadintas 5091-osiomis GUID „Tarptautinių institucijų audito tvarka“.

TARPTAUTINIŲ INSTITUCIJŲ IŠORĖS AUDITO PRINCIPAI

6) Tarptautinės institucijos turėtų stengtis taikyti toliau pateiktus principus, kad nustatytų geriausią praktiką ir veiksmingą išorės audito tvarką:

1. Siekiant skatinti geresnį valdymą, skaidrumą ir atskaitomybę, visose tarptautinėse institucijose, finansuojamose arba remiamose viešosiomis lėšomis, AAI turėtų atlikti efektyvų, aukštos kokybės išorės auditą.
2. Išorės auditorius (toliau – auditorius) turėtų būti skiriamas atvirai, sąžiningai ir skaidriai.
3. Tarptautinė institucija turėtų užtikrinti auditoriaus nepriklausomumą atliekant auditą.
4. Tarptautinės institucijos teisinė sistema ir (arba) jos finansiniai nuostatai turėtų užtikrinti auditoriaus įgaliojimus atlikti viešųjų lėšų auditą laikantis tarptautinių aukščiausiųjų audito institucijų standartų (TAAIS) arba kitų tarptautiniu mastu pripažintų audito standartų.
5. Auditoriui turėtų būti suteikta pakankamai išteklių auditui atlikti.
6. Tarptautinė institucija turėtų užtikrinti, kad auditorius apie audito rezultatus praneštų institucijos valdymo organui.

TARPTAUTINIŲ INSTITUCIJŲ IŠORĖS AUDITO TVARKOS PRINCIPŲ TAIKYMO GAIRĖS

1 PRINCIPAS

Siekiant skatinti geresnį valdymą, skaidrumą ir atskaitomybę, visose tarptautinėse institucijose, finansuojamose arba remiamose viešosiomis lėšomis, AAI turėtų atlikti efektyvų, aukštos kokybės išorės auditą.

- 1.1. Tarptautinė institucija, kaip savarankiškas organas, yra atsakinga už savo finansinių taisyklių ir nuostatų, įskaitant audito tvarką, nustatymą. Finansinės taisyklės ir nuostatai turėtų būti grindžiami tarptautiniu mastu pripažintais principais, pvz.: Jungtinių Tautų (JT) finansinėmis taisyklėmis ir nuostatais, tarptautiniais viešojo sektoriaus apskaitos standartais (TVSAS), tarptautiniais finansinės atskaitomybės standartais (TFAS) ir kt. Tarptautinių institucijų struktūra skiriasi, bet paprastai jos yra įsteigtos pagal tarptautinę teisę kaip juridiniai asmenys ir gali priimti įvairius įsipareigojimus pagal savo pačių nustatytas taisykles. Valdymo organas, kurį sudaro visų (arba kai kurių) valstybių narių atstovai, priima sprendimus dėl tokių taisyklių, įskaitant finansų valdymą, biudžetą ir apskaitą reglamentuojančias finansines taisykles ir nuostatus, taip pat vidaus ir išorės audito tvarką. Vadovybė yra atsakinga už kasdienį tarptautinės institucijos valdymą pagal valdymo organo nustatytą sistemą.
- 1.2. Tarptautinės institucijos išorės audito tvarka turi užtikrinti, kad institucijos auditas būtų atliekamas tinkamai pagal TAAIS arba kitus tarptautiniu mastu pripažintus audito standartus. Auditoriaus skyrimo tvarka turėtų būti nustatyta pagal tarptautinės institucijos viešųjų pirkimų procedūras, kurios savo ruožtu turėtų atitikti geriausią viešųjų pirkimų praktiką. Auditoriaus paskyrimą turėtų tvirtinti valdymo organas (žr. 2 principą: „Auditorius turėtų būti skiriamas atvirai, sąžiningai ir skaidriai“).

- 1.3. Tarptautinės institucijos valdymo organas turėtų reguliariai vertinti, ar dėl institucijos raidos arba išorės reikalavimų reikia keisti audito tvarką. Jei tarptautinės institucijos veiklos sritis ar struktūra iš esmės pasikeičia, išorės audito tvarka turėtų būti atidžiai apsvarstyta ir prireikus atnaujinta.
- 1.4. AAI turi unikalias galimybes padėti tarptautinėms institucijoms stiprinti gerą valdymą, skaidrumą ir atskaitomybę. Tai matyti iš jų teisės aktuose įtvirtinto nepriklausomumo ir ilgametės tradicijos teikti tas pačias garantijas nacionaliniu lygmeniu. AAI taip pat turi patirties kruopščiai vertinti visuomenės poreikį gauti aktualią informaciją finansiniais klausimais. Institucija gali gauti papildomos naudos iš AAI atliktų finansinių, atitikties ir veiklos auditų.
- 1.5. Jei įmanoma, tarptautinė institucija turėtų paskirti vieną AAI, kuri būtų atsakinga už auditą. Tarptautinei institucijai vienos AAI paskyrimas reiškia, kad audito tvarka bus gana lanksti, o komunikacija paprasta. Kai kuriose institucijose, pvz.: Jungtinėse Tautose, NATO, Afrikos Sąjungoje ir t. t., auditorių valdyba ar grupė yra laikoma tinkamesne forma dėl audituojamų tarptautinių institucijų dydžio ir sudėtingumo.
- 1.6. Jei auditą atlieka dvi ar daugiau AAI, nesvarbu, ar tai būtų valdyba, ar auditorių grupė, audito tvarka vis tiek gali būti gana lanksti. Institucijai bus naudinga tai, kad atliekant auditą bus atstovaujama skirtingiems požiūriams, o tam tikros audito patirties profesinė bazė bus didesnė. Todėl, jei valstybės narės nusprendžia sudaryti auditorių valdybą ar grupę, AAI skaičius turėtų būti palyginti mažas – ne daugiau kaip trys ar keturios.
- 1.7. Kai dalyvauja daugiau nei viena AAI, tarptautinė institucija turėtų bendradarbiauti su AAI, kad aiškiai nustatytų pagrindinį auditorių, atsakingą už bendrą audito nuomonę pagal TAAIS arba kitus tarptautiniu mastu pripažintus audito standartus.
- 1.8. Jei laikomasi viešųjų pirkimų taisyklių ir AAI paskyrimas grindžiamas nuopelnais, turėtų būti skatinama labiau ir mažiau patyrusių AAI audito partnerystė, t. y. tarptautinės institucijos finansinės taisyklės ir nuostatai neturėtų užkirsti kelio tokiai tvarkai.

2 PRINCIPAS

Išorės auditorius turėtų būti skiriamas atvirai, sąžiningai ir skaidriai.

- 2.1. Auditorių turėtų skirti valdymo organas, nepriklausomai nuo vadovybės.

- 2.2. Atrankos procesas turėtų sudaryti sąlygas dalyvauti visoms valstybėms narėms, siekiant užtikrinti, kad procesas būtų sąžiningas, teisingas ir skaidrus.
- 2.3. Auditoriaus skyrimo tvarką turėtų nustatyti valdymo organas ir ji turėtų būti įtraukta į finansines taisykles ir nuostatus. Labai svarbu laiku pateikti informaciją apie numatomus paskyrimus. Apie auditus turėtų būti pranešama per valstybių narių valdymo organo atstovus ir paskelbiama INTOSAI interneto svetainėje prieš paskyrimo proceso pradžią. Taip būsimiems auditoriams būtų suteikiama pakankamai laiko bendradarbiauti su esamu auditoriumi, kol jis dar eina pareigas.
- 2.4. Valdymo organas turėtų nuspręsti dėl tinkamos auditoriaus paskyrimo trukmės, kuri turėtų būti nurodyta tarptautinės institucijos finansinėse taisyklėse ir nuostatuose. Veiksniai, kurie gali turėti įtakos paskyrimo trukmei, yra auditorių keitimo sąnaudos ir nauda, tikėtinas auditorių prieinamumas, institucijos sudėtingumas. Idealiu atveju paskyrimo laikotarpis turėtų būti ne trumpesnis nei treji ar ketveri ir ne ilgesnis kaip šešeri metai.
- 2.5. Standartinės naujo auditoriaus atrankos tvarkos nėra. Atrankos procesas turėtų suteikti vienodas galimybes visoms AAI būti paskirtoms auditoriumi, kartu užtikrinant audito kokybę. Galutinį sprendimą dėl auditoriaus paskyrimo turėtų priimti valdymo organas, remdamasis išsamiu pasiūlymų vertinimu. Tarptautinė institucija turėtų oficialiai bendradarbiauti su auditoriumi, kad susitartų dėl institucijos ir auditoriaus vaidmenų ir atsakomybės.
- 2.6. Valdymo organas turėtų nustatyti aiškius ir atvirus auditoriaus atrankos kriterijus. Jie gali apimti tokius veiksnius kaip tinkama techninė ir profesinė kompetencija auditui atlikti, jo sąnaudos. Atlikti auditą ketinančios AAI visus veiksnius privalo pateikti aprašomojo pobūdžio pasiūlymuose. Auditoriaus atranka neturėtų būti grindžiama vien tik pasiūlymo kaina.
- 2.7. Institucija turėtų stengtis gauti nustatyto formato pasiūlymus: rengiant juos turi būti taikomos konkrečios gairės ir rekomendacijos. Tokiose gairėse galėtų būti nurodyta, kaip pristatomos skirtingos biudžeto eilutės, pvz.: išlaidos nuolatiniam darbuotojams, parengiamasis darbas kilmės šalyje, kelionių planai ir t. t. Svarbu pabrėžti, kad AAI konkurencija, kai jos siekia būti paskirtos auditoriais, turėtų būti sąžininga ir skaidri. Tarptautinės institucijos turėtų atlikti techninį priimtų pasiūlymų vertinimą pagal skaidrius kriterijus, nustatytus skelbime apie auditoriaus paskyrimą.
- 2.8. Jei rengiamas konkursas, kviečiant AAI teikti techninius ir finansinius pasiūlymus, tarptautinė institucija turėtų taikyti viešųjų pirkimų gerosios praktikos standartus.

- 2.9. Kandidatai atlikti auditą turi turėti išsamių žinių ir patirties audituojant ir tikrinant valstybės institucijų veiklą pagal TAAIS arba kitus tarptautiniu mastu pripažintus audito standartus. Skiriant auditorių, nepriklausomai nuo to, ar tai būtų viena AAI, ar audito valdyba, rašte dėl audito turėtų būti nurodyta, kokie audito standartai turi būti taikomi.
- 2.10. Kandidatai atlikti auditą turi gerai mokėti bent vieną iš oficialių tarptautinės institucijos darbo kalbų.

3 PRINCIPAS

Tarptautinė institucija turėtų užtikrinti auditoriaus nepriklausomumą atliekant auditą.

- 3.1. Pradėdama auditą, tarptautinė institucija turėtų susisiekti su auditoriumi, kad jis galėtų su ja susipažinti. Susipažindamas su institucija, auditorius nustato išorės auditui atlikti reikalingą apimtį, metodus ir išteklius.
- 3.2. Auditoriaus nepriklausomumas nuo institucijos vadovybės yra privalomas, t. y. vadovybė negali nei vadovauti, nei kištis į auditoriaus funkcijų ir užduočių atlikimą.
- 3.3. Tarptautinė institucija turėtų būti užtikrinta, kad auditorius nesistengs gauti ir negaus nurodymų iš valstybės narės. Auditorius turi aptarti klausimus, susijusius su audito rizika, metodika ir kt., su tarptautinės institucijos vadovybe ir valdymo organo atstovais. Toks reikiamos informacijos rinkimo būdas nėra nepriimtinas, jei sprendimą dėl audito strategijos priima auditorius.
- 3.4. Į tarptautinės institucijos finansines taisykles ir nuostatus turėtų būti įtrauktos nuostatos, kuriomis būtų užtikrinama, kad auditorius būtų paskirtas valdymo organo ir turėtų teikti ataskaitas valdymo organui.
- 3.5. Išorės auditą reglamentuojančios tarptautinės institucijos finansinės taisyklės ir nuostatai turėtų užtikrinti, kad auditoriui nebūtų kliudoma atlikti auditą, kuris laikomas būtinas pagal audito įgaliojimus.
- 3.6. Auditorius turi būti individualiai atsakingas už audito atlikimą, įskaitant audito apimtį ir metodikos nustatymą.
- 3.7. Tik valdymo organas gali prašyti auditoriaus atlikti konkretų ar papildomą audito darbą. Prieš auditoriui sutinkant atlikti papildomas užduotis, tarptautinė institucija turėtų įsitikinti, kad auditorius turi reikiamų išteklių užduotims atlikti ir kad darbas atitinka jo įgaliojimus ir kompetenciją. Sutikęs

atlikti konkretų ar papildomą audito darbą, auditorius pats turi nustatyti audito apimtį, metodiką ir išteklius.

- 3.8. Auditoriaus nepriklausomumas neturėtų būti varžomas kitų veiksmų, pvz.: galios, išteklių, įgaliojimų ar ataskaitų teikimo teisių ir įsipareigojimų trūkumo, kaip aprašyta toliau 4–6 principuose.
- 3.9. Pagal 10-ojo INTOSAI-P *Meksiko deklaraciją dėl AAI nepriklausomumo* auditorius turėtų būti laikomas nepriklausomu. Tai reiškia, kad jis turi būti objektyvus sprenddamas audito klausimus ir neturėti asmeninių interesų bei nepatirti jokio išorinio spaudimo, išvadas grįsti tik audito įrodymais, gautais laikantis atitinkamų audito standartų.

4 PRINCIPAS

Tarptautinės institucijos teisinė sistema ir (arba) jos finansiniai nuostatai turėtų užtikrinti auditoriaus įgaliojimus atlikti viešųjų lėšų auditą laikantis tarptautinių aukščiausiųjų audito institucijų standartų (TAAIS) arba kitų tarptautiniu mastu pripažintų audito standartų.

- 4.1. Tarptautinės institucijos valdymo organas yra atsakingas už veiksmingų sistemų, kuriomis skatinamas geras valdymas, skaidrumas ir atskaitomybė, sukūrimą. Tai apima finansinių ataskaitų audito užtikrinimą; patikimų apskaitos sistemų suteiktiems finansiniams ištekliams ir gerų vidaus kontrolės sistemų sukūrimą bei gerų rezultatyvumo, efektyvumo ir ekonomiško sistemų palaikymą siekiant užtikrinti, kad ištekliai būtų tinkamai naudojami.
- 4.2. Tarptautinės institucijos vykdomasis vadovas, pvz., generalinis sekretorius arba generalinis direktorius, yra atsakingas už finansinių ataskaitų parengimą pagal institucijos patvirtintą finansinės atskaitomybės sistemą ir jų pateikimą auditoriui. Tarptautinės institucijos taikoma finansinės atskaitomybės sistema daugeliu atvejų yra tarptautiniai viešojo sektoriaus apskaitos standartai (TVSAS) arba tarptautiniai finansinės atskaitomybės standartai (TFAS). Auditoriaus pareigos atlikti šių finansinių ataskaitų auditą ir pareikšti dėl jų nuomonę paprastai yra nustatytos finansiniuose nuostatuose ir atsispindi rašte dėl audito ir (arba) išorės audito susitarime audito laikotarpiui, kurį pasirašo auditorius ir tarptautinė institucija.
- 4.3. Audito įgaliojimai turėtų apimti finansinius, atitikties ir veiklos auditus ir sudaryti sąlygas atlikti specialius auditus, pvz., aplinkos. Auditas turėtų būti atliekamas pagal TAAIS arba kitus tarptautiniu mastu pripažintus audito standartus.

- 4.4. Daugiau informacijos apie įvairių rūšių (finansinio, atitikties ir veiklos) audito sąvokas ir pagrindinius principus galima rasti interneto svetainėje www.ISSAI.org.
- 100-asis TAAIS „Pagrindiniai viešojo sektoriaus audito principai“
  - 200-asis TAAIS „Finansinio audito principai“
  - 300-asis TAAIS „Veiklos audito principai“
  - 400-asis TAAIS „Atitikties audito principai“
- 4.5. Siekiant apsisaugoti nuo siauro audito įgaliojimų suvokimo, auditorius turėtų būti skatinamas atkreipti valdymo organo dėmesį į ypatingas aplinkybes ir klausimus, kurie leistų jam nuspręsti, ar auditas reikalingas, ar rekomenduojamas.
- 4.6. Auditoriui turėtų būti laiku suteikta neribota prieiga prie įrašų, dokumentų, darbuotojų ir bet kokios institucijos informacijos, įskaitant vidaus auditą, kuri laikoma būtina auditui atlikti.
- 4.7. Tarptautinė institucija prireikus turėtų paskirti / pasamdyti pagal sutartį specialistų ir ekspertų tų sričių, kur reikia ekspertinių patarimų, patvirtinimų ir įvertinimų, pvz., aktuarijų ir verčių. Jei auditorius iš tarptautinės institucijos ekspertų negauna pakankamai tinkamų įrodymų, jam turėtų būti leidžiama naudotis savo eksperto (-ų) paslaugomis.
- 4.8. Atsižvelgiant į tarptautinės institucijos dydį ir sudėtingumą, būtų galima sukurti:
- veiksmingą vidaus audito funkciją, atitinkančią tarptautiniu mastu pripažintus vidaus audito standartus;
  - audito komitetą, sudarytą iš nepriklausomų išorės narių.

5 PRINCIPAS

Auditoriui turėtų būti suteikta pakankamai išteklių auditui atlikti.

- 5.1. Tarptautinė institucija turėtų skirti pakankamai išteklių ir priemonių, kad auditas būtų atliktas tinkamai.
- 5.2. Tarptautinė institucija turėtų numatyti tinkamą oficialų išorės audito paslaugų biudžetą ir padengti visas audito išlaidas.
- 5.3. Kai kurios AAI gali nesiimti tarptautinių institucijų auditoriaus vaidmens, jeigu nėra padengiamos visos išlaidos. Kita vertus, kai kurioms AAI neleidžiama gauti

pinigų iš nieko kito, tik iš savo valstybės ar įstatymų leidžiamosios valdžios. Tarptautinių institucijų taisyklės ir nuostatai neturėtų lemti AAI diskriminacijos pagal jų nacionalinius teisės aktus. Skiriant auditorių turėtų būti laikomasi įprastų viešųjų pirkimų procedūrų. Siekiant užtikrinti konkurencingą, sąžiningą ir skaidrią atranką, turėtų būti įtraukti tinkami įvairių pasiūlymo aspektų lyginamieji svoriai.

- 5.4. Jei auditorius mano, kad turimų kiekybinių arba kokybinių išteklių nepakanka auditui atlikti, apie tai reikėtų pranešti valdymo organui, taip pat apie problemos pasekmes ir siūlomus sprendimus. Paprastai konkurencijos sąlygomis su biudžetu susiję klausimai sprendžiami skiriant auditorių.

6 PRINCIPAS

Tarptautinė institucija turėtų užtikrinti, kad auditorius apie audito rezultatus praneštų institucijos valdymo organui.

- 6.1. Tarptautinė institucija turėtų bendradarbiauti su auditoriumi, kad užtikrintų, jog auditorius valdymo organui teiktų ataskaitas:
- dėl finansinių ataskaitų audito;
  - dėl bet kurių atitikties ir veiklos auditų rezultatų, jei to reikia;
  - dėl ankstesnių auditoriaus rekomendacijų įgyvendinimo būklės.
- 6.2. Tarptautinės institucijos vadovybė turėtų laiku reaguoti į audito metu nustatytus faktus, kad auditorius, prieš baigdamas rengti audito ataskaitą, galėtų atsižvelgti į vadovybės pastabas.
- 6.3. Auditorius turėtų būti pakviestas į atitinkamą valdymo organo posėdį pateikti audito ataskaitą. Institucija turėtų užtikrinti, kad audito ataskaitos pateikimas būtų atskiras posėdžio darbotvarkės punktas.
- 6.4. Siekiant padidinti skaidrumą ir atskaitomybę, visos valdymo organui pateiktos išorės audito ataskaitos turėtų būti skelbiamos viešai. Išimtyms turėtų būti grindžiamos aiškiais ir tinkamais įslaptintos ir konfidencialios informacijos kriterijais.
- 6.5. Valdymo organo nariai turėtų būti skatinami informavimo tikslais perduoti ataskaitas valstybių narių AAI.

Audito standartai

Visuotinai pripažinti finansų, veiklos ir atitikties audito standartai, įtraukti į TAAIS ir kitus tarptautiniu mastu pripažintus standartus.

Auditorius

Šiame dokumente terminas „auditorius“ vartojamas kaip bendrinis, apibrėžiantis išorės auditorių, nesvarbu, ar jis būtų vienas, ar audito valdyba.

Auditorių valdyba

Įvairių AAI auditorių, bendrai atsakingų už audito atlikimą, grupė.

Išorės audito tvarka

Tarptautinės institucijos išorės audito organizacinė struktūra. Vyrauja dvi sistemos: vienas auditorius ir auditorių valdyba. Audito tvarka paprastai yra įtraukta į finansines taisykles ir nuostatus.

Finansinės taisyklės ir nuostatai

Tarptautinės institucijos finansų valdymą reglamentuojančios taisyklės ir nuostatai. Paprastai jie apima biudžeto sudarymo procesą, apskaitą ir vadovybės, finansų komitetų funkcijas ir kt. Jie taip pat apima išorės auditą reglamentuojančias taisykles.

Geras valdymas

Bendrinis terminas, apimantis sprendimų priėmimo, teisingumo, sąžiningumo, atskaitomybės ir skaidrumo standartus.

Valdymo organas

Bendras terminas, vartojamas kalbant apie aukščiausiąjį valdžios organą tarptautinėje institucijoje. Kai kuriose institucijose tai gali būti ir komitetai, pvz.,

finansų. Pagrindinis bendras veiksnys yra tai, kad visus valdymo organus sudaro valstybių narių atstovai.

Tarptautiniai finansinės atskaitomybės standartai (TFAS)

Tarptautinius finansinės atskaitomybės standartus (TFAS) skelbia Tarptautinių apskaitos standartų valdyba (TASV). Jie sukurti kaip bendra pasaulinė verslo reikalų kalba, kad įmonių sąskaitos būtų suprantamos ir palyginamos tarptautiniu mastu.

Tarptautinės institucijos

Tarptautinė institucija – tai organizacija, įsteigta sutartimi ar be sutarties, kurios narės yra dvi ar daugiau valstybių (arba vyriausybių agentūrų, arba valstybės finansuojamų įstaigų) ir kurios bendrus finansinius interesus prižiūri valdymo organas.

Tarptautiniai viešojo sektoriaus apskaitos standartai (TVSAS)

Tarptautiniai viešojo sektoriaus apskaitos standartai (TVSAS) – Tarptautinės apskaitininkų federacijos (IFAC) TVSAS valdybos paskelbtas apskaitos standartų rinkinys, skirtas naudoti viešojo sektoriaus subjektams rengiant finansines ataskaitas. Šie standartai grindžiami tarptautiniais finansinės atskaitomybės standartais (TFAS), kuriuos paskelbė Tarptautinių apskaitos standartų valdyba (IASB).

INTOSAI Profesinių nutarimų sistema (IFPP)

INTOSAI Profesinių nutarimų sistema (IFPP) yra oficialūs ir autoritetingi INTOSAI bendruomenės pranešimai arba deklamacijos, kuriuos sudaro INTOSAI principai (INTOSAI-P), Tarptautiniai aukščiausiųjų audito institucijų standartai (TAAIS) ir INTOSAI gairės (GUID).

INTOSAI

Savarankiška, nepriklausoma ir nepolitinė organizacija, įsteigta kaip nuolatinė institucija siekiant paskatinti AAI keistis idėjomis ir patirtimi valstybinio audito srityje. Organizaciją sudaro beveik 200 narių.

Vadovybė

Vykdomoji administracija, atsakinga už valdymo organo sprendimų kasdienį vykdymą.

Valstybės narės

Tarptautinės institucijos veikloje dalyvaujančios tautos.

Aukščiausioji audito institucija (AAI)

Valstybės institucija, kuri, kad ir kaip būtų paskirta, įsteigta ar organizuota pagal įstatymą, atlieka aukščiausiąją tos valstybės valstybinio audito funkciją. Kai kurioms

AAI vadovauja vienas paskirtasis generalinis auditorius, kurio vaidmuo yra lygiavertis audito partnerio vaidmeniui ir kuriam tenka visapusiška atsakomybė už viešo sektoriaus auditą. Kitos aukščiausiosios audito institucijos gali būti steigiamos kaip sąskaitų rūmai arba pagal kolegialią ar valdybos sistemą.